

УДК 378.016:373.3

МАРИНА ШЕВЧУК

Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя

УПРАВЛІННЯ ПРОЦЕСОМ ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ

У статті здійснюється теоретичний аналіз термінів «культура», «інновація», «управління». Результатом проведеного теоретичного дослідження виступають визначення понять: «інноваційна культура вчителя», «формування інноваційної культури вчителя початкових класів». Автор розкриває роль управління процесом формування інноваційної культури майбутніх вчителів початкових класів загальноосвітньої школи в умовах освітніх трансформацій та нових орієнтирів у підготовці конкурентоздатного фахівця у сфері освіти, а також розкриває сутність поняття «управління процесом формування інноваційної культури майбутнього вчителя початкової школи».

Ключові слова: культура, інновація, управління, інноваційна культура вчителя, формування інноваційної культури вчителя початкової школи, управління процесом формування інноваційної культури майбутнього вчителя початкової школи

Рух України в європейський освітній простір актуалізує нові орієнтири у підготовці конкурентоздатного на ринку праці фахівця. Сьогодні, в умовах постійних трансформацій та нестабільності життя, пріоритетними освітніми векторами формування спеціаліста, здатного реагувати на соціально-економічні зміни, інформаційні та технологічні модернізації, визначаються компетентнісний та особистісно-орієнтований підходи, навчання протягом життя, підготовка фундатора освітніх інновацій, професійно готового до результативної відповіді на виклики глобалізованого сьогодення. Реформування освіти вимагає від вчителя переорієнтації на інноваційний режим роботи, стимулює пошук оптимальної траєкторії власного саморозвитку та професійного вдосконалення в умовах швидкого накопичення інформації. Отже, наразі соціальне замовлення суспільства в освіті пов'язане з формуванням у майбутніх вчителів (і вчителів початкової школи у тому числі) інноваційної культури.

Постановка проблеми. Проблема формування інноваційної культури вчителів початкової школи набуває особливої ваги в аспекті становлення та розвитку їх педагогічної майстерності саме тому, що професійна діяльність вчителя початкових класів загальноосвітньої школи охоплює систематичний процес постійного пошуку шляхів самореалізації у сфері спілкування з молодшими школярами, віднаходження індивідуального стилю роботи з учнями молодшого шкільного віку, удосконалення власної особистості як суб'єкта творчої діяльності в галузі початкової освіти.

На нашу думку, результативність даного процесу залежить від здійснення ефективного науково обґрунтованого управління формуванням інноваційної культури майбутнього вчителя початкової школи. Таким чином, проблема полягає у вирішенні суперечності між потребою управління процесом формування інноваційної культури майбутніх вчителів початкової школи та недостатньою розробленістю теоретичних аспектів розв'язання зазначеної проблеми.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У контексті нашого дослідження було здійснено огляд наукових публікацій з даної проблеми і виявлено, що сутність управління розглядають у своїх роботах С. Архангельський, В. Барінов, Н. Бояринцева, О. Воронін, Л. Даниленко, Г. Дмитренко, Г. Єльнікова, І. Ісаєв, Ю. Конаржевський, В. Крижко, В. Луговий, Л. Макаров, В. Маслов, С. Мітін, В. Олійник, Є. Павлютенков, В. Пікельна, М. Поташнік, В. Симоненко, В. Сластьонін, В. Стадник, А. Шиянов та ін. Інноваційне середовище досліджують В. Бобрицька, Г. Кравченко, а закономірності функціонування та розвитку інноваційних процесів у педагогічних системах – К. Агеловські, О. Божко, Л. Буркова, Л. Ващенко, І. Дичківська. Фактори здійснення інновацій в освіті висвітлюють у своїх працях вчені: Л. Даниленко, І. Єрмаков, О. Козлова, В. Кремень, В. Паламарчук. Окремі аспекти формування інноваційної культури вчителя знайшли своє відображення в роботах Л. Борисова, А. Даринського, М. Кларіна, Л. Колеснікова, А. Ніколаєва, П. Пострякова, В. Пуцова, В. Сластьоніна, В. Турченко, В. Фокіної. Проблеми формування та розвитку інноваційної культури в закладах освіти присвячено праці О. Аматыєвої, Н. Гавриш, О. Єфросініної, В. Носкова, А. Кальянова, Ю. Ситник.

Метою статті є з'ясування сутності поняття управління процесом формування інноваційної культури майбутнього вчителя початкових класів.

Виклад основного матеріалу. Для досягнення мети необхідно звернутися до визначення понять, які складають термінологічну основу управління процесом формування інноваційної культури майбутнього

вчителя початкових класів, і перш за все категорій «культура», «інновація», «управління».

Наукова інтерпретація терміну «культура» пов'язана з визнанням його універсальною категорією, зміст якої вивчається різними гуманітарними науками, дослідницькими школами та авторами. Культурні процеси і явища відрізняються багатозначністю, складністю та багатоплановістю.

У з'ясуванні сутності феномену «культура» розглянемо його енциклопедично-словникові визначення.

У буквальному перекладі з латинської мови слово «культура» («culture») означає культивувати або обробляти землю з метою забезпечення потреб людини, а також результат цієї діяльності [Шумпетер, 1982, с. 27].

Українська енциклопедія розглядає культуру як сукупність практичних, матеріальних і духовних надбань суспільства, які відображають історично досягнутий рівень розвитку суспільства і людини й втілюються в результатах продуктивної діяльності.

А Короткий енциклопедичний словник з культури подає трактування даного поняття не тільки як сукупність матеріальних і духовних надбань, але й як комплекс характерних інтелектуальних і емоційних рис суспільства, що включає в себе не лише різні мистецтва, але й спосіб життя, основні правила людського буття, системи цінностей, традицій і вірування.

Отже, місце культури у людському світі визначається світоглядними категоріями, які фіксують:

- найбільш загальні характеристики об'єктів, що включаються в людську діяльність – простір, час, рух, взаємини, кількість, якість, міра тощо;
- визначення людини як суб'єкта діяльності, структури його спілкування: ставлення до людей, суспільства в цілому, до цілей, цінностей, соціального життя, свідомість, добро тощо.

Таким чином, специфіка культури полягає в її ролі опосередкування об'єктивного світу природи та суб'єктивного світу людини, результатом чого виникає світ олюдненої природи (Філософія. ... 2004).

За словами Т. Гриценко (2007, с. 8), культура – це специфічний спосіб організації та розвитку людської життєдіяльності, представлений продуктами матеріальної й духовної праці, системою соціальних норм й установ, духовними цінностями, сукупністю відносин людей з природою, між собою та ставленням до власної особистості, це система життєвих орієнтацій суб'єкт.

Культура, вважають І. Зязюн, М. Закович, В. Семашко (2007), є похідною від людської діяльності у тому загальному сенсі, в якому діяльність творить людський світ. Але так само, як світ не є простою сумою виробленого, а організований у природний порядок певного соціуму, так і діяльність, що створює культуру, є не тільки цілеспрямована праця з виробництва предметів культурного призначення.

Привертає увагу визначення С. Кримського (2008, с. 56): «Культура – це реалізація потенціалу творчої діяльності, що характеризується відтворенням історичного досвіду в його потенціальності, невикористаних можливостях його подальшого збагачення». Цим самим автор підкреслює, по-перше, наявність у будь-якому витворі культури історичного досвіду, по-друге, її конституювання як смислопороджуючої системи, яка подає буття як текст.

Таким чином, культура пронизує всі напрями людської життєдіяльності – від основ матеріального виробництва і людських потреб до найвищих виявів людської творчості. Культура впливає на всі сфери суспільної та індивідуальної життєтворчості – працю, побут, дозвілля, мислення, практичну діяльність, етикет, етику тощо. Це «явище, завдяки якому люди стають соціально адаптованими, активними та професійно придатними» (Українська та зарубіжна..., 2001, с. 19).

Отже, сьогодні під культурою розуміються історично сформовані надбання людства (матеріальні, духовні та практичні), які спрямовують і регулюють поведінку і свідомість людей в їх колективній та індивідуальній життєтворчості.

У з'ясуванні сутності поняття «інновація» було встановлено, що вперше цей термін застосовано як економічну категорію у сфері виробництва. Й. Шумпетер одним з перших зробив спробу описати його. Сутність даного терміну він розглядав як знаходження «нових комбінацій» з наявних елементів (знаходження нових видів товарів, способів, методів, форм організації виробництва, джерел сировини тощо), які краще задовольняють потреби (Шумпетер, 1982, с. 281-286).

У трактуванні Словника іноземних слів (Комлев, 2006, с. 423) сфера використання поняття «інновація» розширюється і даний термін тлумачиться як введення чогось нового; нововведена річ; модернізація, реформа; економічне вкладання коштів у нову технологію, нові форми організації праці та управління, що охоплюють не тільки окреме підприємство, а й їх сукупність, галузь.

У Сучасному економічному словнику (Райзберг и др., 2002, с. 155) «інновація» розглядається вже стосовно різноманітної діяльності людини і визначається як нововведення в галузі техніки, технології, організації праці та управління, засновані на використанні досягнень науки і передового досвіду, а також використання нововведень в різних областях і сферах діяльності.

Соціальна сфера як сфера дії інновації, закріплюється у Законі України «Про інноваційну діяльність» від 04.07.2002 № 40-IV, де записано, що інновації – це новостворені (застосовані) і (або) вдосконалені конкурентоздатні технології, продукція або послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого,

адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і (або) соціальної сфери.

Привертає увагу визначення групи вчених (Л. Антонюк, А. Поручник, В. Савчук, 2003, с. 15), які намагаються узагальнити розуміння даного поняття. За їх словами, інновація – це нове явище, новаторство або будь-яка зміна, яка вноситься суб'єктом господарювання у власну діяльність із метою підвищення своєї конкурентоспроможності, як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках.

Нам подобається визначення Р. Фатхутдінова. Науковець вважає, що інновація – це кінцевий результат впровадження нововведення з метою зміни об'єкта управління й отримання економічного, соціального, екологічного, науково-технічного або іншого виду ефекту (Фатхутдінов, 2008, с. 45).

Важливим для нашого дослідження є тлумачення терміну «інновації в освіті», яке наводиться в Енциклопедії освіти (2008, с. 338), як процесу творення, запровадження та поширення в освітній практиці нових ідей, засобів, педагогічних та управлінських технологій, у результаті яких підвищуються показники (рівні) досягнень структурних компонентів освіти, відбувається перехід системи до якісно іншого стану. При цьому акцентується те, що термін має комплексне значення, а саме: власне ідея та процес її практичної реалізації.

Інновації в освіті є закономірним явищем, динамічним за характером і розвивальним за результатами. Їх запровадження дає змогу вирішити суперечності між старою системою і потребами в якісно новій освіті. Сутнісною ознакою інновації є її здатність впливати на рівень педагогічної майстерності вчителя, розширювати інноваційне поле освітнього середовища у навчальному закладі.

Отже, інновацією можна вважати прогресивну трансформацію об'єкта матеріальної, духовної або практичної сфери, яка призводить до покращення його якості.

Відповідно, інноваційна культура, на нашу думку, – це історично закріплені надбання людства щодо здійснення прогресивних трансформацій об'єктів матеріальної, духовної та практичної сфери життєдіяльності людини, які виступають передумовою удосконалення життя та розвитку особистості.

У Проекті нового Закону України «Про інноваційну діяльність» (2014 р.) інноваційна культура визначається складовою інноваційного потенціалу, що характеризує рівень освітньої, загальнокультурної і соціально – психологічної підготовки особистості та суспільства в цілому до сприйняття і творчого втілення в життя ідеї розвитку економіки країни на інноваційних засадах.

Науковцями підкреслюється інтегральна сутність поняття «інноваційна культура». Зокрема, Б. Лісін (2000, с. 33) наголошує, що це «така культура життя, де основою мотивації вчинків людини являється прагнення оновлення, породження ідей та їх реалізація, - в сфері не тільки професійної діяльності, але і в особистому житті (самоосвіта, відпочинок, спілкування з дітьми, поведінка в сім'ї), а також у спілкуванні з оточуючими».

А у визначенні В. Фокіної (2001) практично розкривається структура інноваційної культури. На думку автора, це знання, уміння й досвід цілеспрямованої підготовки комплексного впровадження й усебічного освоєння нового в різних галузях людської життєдіяльності при збереженні в інноваційній системі динамічної єдності старого, сучасного й нового; іншими словами, - це вільне творіння нового з дотриманням принципу спадкоємності.

Проектуючи розуміння інноваційної культури в площину професійної діяльності вчителя, отримуємо визначення поняття «інноваційна культура вчителя» - це професійні надбання вчителя, які характеризуються ступенем оволодіння історично закріпленим досвідом людства у сфері здійснення прогресивних трансформацій об'єктів освітньої системи, що дають змогу удосконалювати процес формування та розвитку особистості учня. Слід зазначити, що надбання містять широкий спектр компонентів, які виступають теоретико-методологічною основою здійснення інноваційної діяльності вчителя в галузі освіти (а для вчителя початкових класів – в галузі початкової освіти).

О. Бартків, зокрема, стверджує, що педагог, якому властива розвинена інноваційна культура, має усвідомлювати смисл і цілі освітньої діяльності у контексті актуальних педагогічних проблем сучасної школи; формулювати освітні цілі, виходячи із сучасних запитів суспільства; вміти окреслювати нові педагогічні орієнтири у відповідності до вимог особистісно-орієнтованої освіти; вчасно коригувати освітній процес у відповідності до критеріїв інноваційної діяльності; володіти технологіями, формами й методами інноваційного навчання; вміти аналізувати зміни в освітній діяльності, розвитку особистісних якостей учнів; бути здатним до особистісного творчого розвитку, рефлексивної діяльності, усвідомлювати значущість, актуальність власних інноваційних пошуків і відкриттів (Бартків, 2010, с. 52-58).

Але, при цьому, найголовнішим критерієм сформованості інноваційної культури вчителя має бути його здатність до творчості, результатом якої є відкриття принципово нового розв'язання педагогічних проблем, створення нових ідей щодо організації та здійснення освітнього процесу.

Слід зауважити, що інноваційна культура вчителя початкової школи обумовлена взаємодією з учнями молодшого шкільного віку, а прогресивні освітні трансформації мають спрямовуватися на удосконалення розвитку особистості молодшого школяра. Окрім того, інноваційна культура вчителя початкових класів загальноосвітньої школи пов'язана із здатністю бачити проблеми учнів даної вікової категорії, критично їх

осмислювати, виявляти оригінальність мислення у прийнятті рішень, генерувати ідеї щодо усунення перешкод розвитку молодших школярів шляхом переносу знань й умінь у нестандартні ситуації, упровадження нових технологій.

Отже, сформованість інноваційної культури відкриває перед вчителем початкових класів можливість ефективно здійснювати інноваційну діяльність спрямовану на прогресивні зміни освітнього процесу та його компонентів з метою активізації розвитку учнів молодшого шкільного віку.

Необхідно зазначити, що формування інноваційної культури майбутнього вчителя початкової школи є певним процесом, оскільки поняття «формування» (від. лат. *Formo* – утворюю) у педагогіці розглядається як процес становлення людини як особистості, яке відбувається в результаті розвитку та виховання і має певні ознаки завершеності (Кузьмінський & Омеляненко, с. 309).

Відповідно до теми нашого дослідження, формування інноваційної культури майбутніх вчителів початкової школи ми будемо розуміти як діяльність, спрямовану на оволодіння майбутніми вчителями початкових класів загальноосвітньої школи професійними надбаннями у сфері розробки та здійснення прогресивних освітніх трансформацій з метою отримання позитивних зрушень у розвитку особистості молодшого школяра.

Важливо зауважити, що процес формування інноваційної культури майбутніх вчителів початкової школи має дуальну природу, яка характеризується стихійністю або контрольованістю даного процесу. В умовах перманентних змін сучасної освіти контрольоване формування інноваційної культури майбутніх вчителів початкової школи виступає спеціально організованим процесом управління, який передбачає досягнення змін керованого об'єкту завдяки цілеспрямованим раціональним вольовим діям.

У такому разі необхідно з'ясувати сутність терміну «управління». Енциклопедичне розуміння «управління» полягає у тому, що воно розглядається як елемент, функція організованих систем різної природи (біологічних, соціальних, технічних), що забезпечує збереження певної структури, підтримання режиму діяльності, реалізацію їх програми і цілей (Советский энциклопедический словарь, 1985, с. 1379).

Серед науковців існують різні точки зору щодо тлумачення даного поняття.

В. Маслов (2007, с. 26) трактує управління як «сукупність взаємозв'язаних, взаємодіючих елементів, скоординованих заходів, спрямованих на досягнення певної мети».

С. Мітін, П.Третяков, Н. Бояринцева (2003, с. 97) вважають, що під поняттям «управління» мається на увазі цілеспрямована ресурсозабезпечена взаємодія керуючої та керованої підсистем для досягнення запланованого результату (мети).

Г. Єльнікова (2005, с. 17) розглядає управління як особливий вид людської діяльності в умовах постійних змін внутрішнього та зовнішнього середовища, що забезпечує цілеспрямований вплив на об'єкт для збереження і впорядкування його у межах заданих параметрів на основі закономірностей його розвитку та дії механізмів самоуправління.

Група вчених (В. Сластьонін, І. Ісаєв, А. Міщенко, А. Шиянов, 1998, с. 225) стверджують, що: «управління – це діяльність, спрямована на продукування рішень, організацію, контроль, регулювання об'єкта управління відповідно до заданої мети, аналізу і підведення підсумків на основі достовірної інформації».

Таким чином, управління – це діяльність, яка здійснюється суб'єктом, особою або групою осіб, об'єднаних у певну організацію, для досягнення визначеної мети.

Спираючись на вищезазначені думки вчених щодо сутності поняття «управління» та враховуючи сформульоване нами трактування терміну «формування інноваційної культури вчителя початкових класів», визначимо поняття «управління процесом формування інноваційної культури майбутніх вчителів початкової школи» як вид діяльності, що здійснюється колективним суб'єктом управління і полягає в сукупності впливів, спрямованих на процес оволодіння майбутніми вчителями початкових класів ЗОШ професійними надбаннями у сфері розробки та здійснення прогресивних освітніх трансформацій з метою отримання позитивних зрушень у розвитку особистості молодшого школяра в умовах, що динамічно змінюються.

Висновок. Отже, теоретичний аналіз науково-методичної літератури щодо сутності термінів «культура», «інновація», «управління» дав змогу визначити поняття «інноваційна культура», «інноваційна культура вчителя», «формування інноваційної культури вчителя початкової школи», розкрити роль управління процесом формування інноваційної культури студентів спеціальності «Початкова освіта» у вищих навчальних закладах та сформулювати визначення «управління процесом формування інноваційної культури майбутнього вчителя початкової школи».

Подальші наукові розвідки у даному напрямку можуть стосуватися розкриття структури, форм, методів, засобів управління процесом формування інноваційної культури майбутніх вчителів початкової школи. А також розробки та наукового обґрунтування моделі процесу управління формуванням інноваційної культури студентів спеціальності «Початкова освіта».

Список використаних джерел

Антонюк Л.Л. Інновації: теорія, механізм розробки та комерціалізація: [монографія] / Л.Л. Антонюк, А.М. Поручник, А.М. Савчук. – Київ : КНЕУ, 2003. – 394 с.

- Бартків О. Готовність педагога до інноваційної професійної діяльності // Проблеми підготовки сучасного вчителя. – № 1. – 2010. – С. 52-58.
- Гриценко Т. Культурологія / Т. Гриценко. – Київ : Центр навчальної літератури, 2007.- 392 с.
- Сльникова Г.В. Основи адаптивного управління закладами та установами загальної середньої освіти : автореф. дис. ... д-ра. пед.наук : 13.00.01 / Галина Василівна Сльникова; ЛНПУ ім.Т. Шевченка. – Луганськ, 2005. – 45 с.
- Енциклопедія освіти / АПН України ; [голов. ред. В. Г. Кремінь ; чл. Редкол.: І. Д. Бех, Н. М. Бібік, В. Ю. Биков, В. І. Бондар, М. Б. Євтух, І. А. Зязюн [та ан.]. – Київ : Юрінком Інтер, 2008. – 1036 с.
- Закон України «Про інноваційну діяльність» від 04.07.2002 № 40-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://consultant.parus.ua>. – Назва з екрану.
- Зязюн І., Закович М., Семашко В. Культурологія: українська та зарубіжна культура : [навчальний посібник] / І. Зязюн, М. Закович, В. Семашко. – Київ: Знання, 2007. – 567 с.
- Комлев Н.Г. Словарь иностранных слов / Н.Г. Комлев. – Москва: ЭКСМО, 2006. – 672 с.
- Корінний М.М. Короткий енциклопедичний словник з культури / М.М. Корінний, В.Ф. Шевченко, Г.Г. Потапов. – Київ, 2003 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Короткий_енциклопедичний_словник_з_культури# – Назва з екрану.
- Кримський С.Б. Під сигнатурою Софії / С.Б. Кримський. – Київ : Вид. Дім «Києво- Могиллянська академія», 2008. – 718 с.
- Кузьмінський А. І. Педагогіка у запитаннях і відповідях : [навч. Посіб.] / А. І. Кузьмінський, В. Л. Омеляненко. – Київ: Знання, 2006. – 311 с.
- Лисин Б. Стратегический ресурс инноваций / Б. Лисин. – Москва : Институт стратегических инноваций, 2000. – 37 с.
- Маслов В. І. Наукові основи та функції процесу управління загальноосвітніми навчальними закладами : [навч. Посіб.] / В. І. Маслов. –Тернопіль : Астон, 2007. – 150 с.
- Педагогіка : [учеб. пособие для студ. анд. учеб. заведений] / [В.А. Слостенин, И. Ф. Исаев, А. И. Мищенко, Е. Н. Шиянов]. – Москва : Школа-Пресс, 1998. – 512 с.
- Проект Закону України «Про інноваційну діяльність» від 14 січня 2014 року, № 2003 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ndipzlr.org.ua>. – Назва з екрану.
- Райзберг Б.А. Современный экономический анд. / Б.А. Райзберг, Л.Ш. Лозовский, Е.Б. Стародубцева – 3-е ан., перероб. И доп. – Москва: ИНФРА-М, 2002. – 480 с.
- Советский энциклопедический словарь / [гл. ред... А. М. Прохоров]. – [3-е ан.]. – Москва : Советская энциклопедия, 1985. – 1600 с.
- Третьяков П. И. Адаптивное управление педагогическими системами : [учеб. пособие для студ. Высш. учеб. заведений] / П. И. Третьяков, С.Н. Митин, Н.Н. Бояринцева ; под. ред. П. И. Третьякова. – Москва : Изд. Центр «Академия», 2003. – 368 с.
- Українська та зарубіжна культура [навчальний посібник] / За ред. Заблоцької К.В. – Донецьк : Східний видавничий дім», 2001. – 372 с.
- Українська радянська енциклопедія : [у 12-ті т.] / гол. анд. М.П. Бажан ; редкол.: О.К. Антонов та ан. — 2-ге вид. – Київ : Голов. анд. УРЕ, 1974-1985. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://leksika.com.ua/10310208/ure/kultura>. – Назва з екрану.
- Фатхутдинов Р.А. Инновационный менеджмент: 6-е изд. / Р.А. Фатхутдинов. – СПб.: Питер, 2008. – 448 с.
- Философия: Энциклопедический словарь. Под редакцией А. А. Ивина. — Москва : Гардарики, 2004. – 1072 с.
- Філософський словник / за анд. В.І. Шинкарука. – Київ : Головна редакція УРЕ, 1973. – 600 с.
- Фокина В.Н. Формирование инновационной культуры преподавателя вуза: социологический аспект управления : автореф. канд. наук; Социологические науки: 22.00.08 /В.Н. Фокина; Современ. Гуманит. Ин-т. – Москва, 2001. – 21 с.
- Шумпетер Й. Теории экономического развития / Й Шумпетер; пер. С нем. В.С. Автономова. – Москва: Прогресс, 1982. – 456 с.

References

- Antoniuk L.L. Innovatsii: teoriia, mekhanizm rozrobky ta komertsializatsiia: [monohrafiia] / L.L. Antoniuk, A.M. Poruchnyk, A.M. Savchuk. – Kyiv : KNEU, 2003. – 394 s.
- Bartkiv O. Hotovnist pedahoha do innovatsiinoi profesiinoi diialnosti // Problemy pidhotovky suchasnoho vchytelia. – № 1. – 2010. – S. 52-58.
- Hrytsenko T. Kulturolohiia / T. Hrytsenko. – Kyiv : Tsentr navchalnoi literatury, 2007.- 392 s.
- Yelnykova H.V. Osnovy adaptivnoho upravlinnia zakladamy ta ustanovamy zahalnoi serednoi osvity : avtoref. and. ... d-ra. and.nauk : 13.00.01 / Halyna Vasylyvna Yelnykova; LNPU an.T. Shevchenka. – Luhansk, 2005. – 45 s.
- Entsyklopediia osvity / APN Ukrainy ; [holov. and. V. H. Kremin ; an. Redkol.: I. D. Bekh, N. M. Bibik, V. Yu. Bykov, V. I. Bondar, M. B. Yevtikh, I. A. Ziaziun [ta an.]. – Kyiv : Yurinkom Inter, 2008. – 1036 s.
- Zakon Ukrainy «Pro innovatsiinu diialnist» vid 04.07.2002 № 40-IV [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://consultant.parus.ua>. – Nazva z ekranu.
- Ziaziun I., Zakovych M., Semashko V. Kulturolohiia: ukrainska ta zarubizhna kultura : [navchalnyi posibnyk] / I. Ziaziun, M. Zakovych, V. Semashko. – Kyiv: Znannia, 2007. – 567 s.
- Komlev N.H. Slovar ynostrannykh slov / N.H. Komlev. – Moskva: EKSMO, 2006. – 672 s.

- Korinnyi M.M. Korotkyi entsyklopedychnyi slovnyk z kultury / M.M. Korinnyi, V.F. Shevchenko, H.H. Potapov. – Kyiv, 2003 [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: https://uk.wikipedia.org/wiki/Korotkyi_entsyklopedychnyi_slovnyk_z_kultury#/ – Nazva z ekranu.
- Krymskyi S.B. Pid syhnaturoiu Sofii / S.B. Krymskyi. – Kyiv : Vyd. Dim «Kyievo- Mohylianska akademiia», 2008. – 718 s.
- Kuzminskyi A. I. Pedahohika u zapytanniakh i vidpovidiakh : [navch. Posib.] / A. I. Kuzminskyi, V. L. Omelianenko. – Kyiv: Znannia, 2006. – 311 s.
- Lysyn B. Stratehycheskyi resurs ynnovatsyi / B. Lysyn. – Moskva : Ynstytut stratehycheskykh ynnovatsyi, 2000. – 37 s.
- Maslov V. I. Naukovi osnovy ta funktsii protsesu upravlinnia zahalnoosvitnimy navchalnymy zakladamy : [navch. Posib.] / V. I. Maslov. – Ternopil : Aston, 2007. – 150 s.
- Pedahohyka : [ucheb. posobyie dlia stud. and. ucheb. zavedenyi] / [V.A. Slastenyn, Y. F. Ysaev, A. Y. Myshchenko, E. N. Shyianov]. – Moskva : Shkola-Press, 1998. – 512 s.
- Proekt Zakonu Ukrainy «Pro innovatsiinu diialnist» vid 14 sichnia 2014roku, № 2003 [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://ndipzir.org.ua>. – Nazva z ekranu.
- Raizberh B.A. Covremennii ekonomycheskyi and. / B.A. Raizberh, L.Sh. Lozovskiy, E.B. Starodubtseva – 3-e an., pererob. Y dop. – Moskva: YNFRA-M, 2002. – 480 s.
- Sovetskyi entsyklopedycheskyi and. / [hl. and. A. M. Prokhorov]. – [3-e an.]. – Moskva : Sovetskaia entsyklopediya, 1985. – 1600 s.
- Tretiakov P. Y. Adaptivnoe upravlenye pedahohycheskymy systemamy : [ucheb. posobyie dlia stud. Vyssh. and. ucheb. zavedenyi] / P. Y. Tretiakov, S.N. Mytyn, N.N. Boiaryntseva ; and and. P. Y. Tretiakova. – Moskva : Yzd. Tsentr «Akademyia», 2003. – 368 s.
- Ukrainska ta zarubizhna kultura [navchalnyi posibnyk] / Pid a. and. Zablotskoi K.V. – Donetsk : Skhidnyi vydavnychiy dim», 2001. – 372 s.
- Ukrainska radianska entsyklopediia : [u 12-ti t.] / hol. and. M.P. Bazhan ; redkol.: O.K. Antonov ta an. — 2-he vyd. – Kyiv : Holov. and. URE, 1974-1985. [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://leksika.com.ua/10310208/ure/kultura>. – Nazva z ekranu.
- Fatkhutdynov R.A. Ynnovatsyonnyi menedzhment: [and.], 6-e an. / R.A.Fatkhutdynov. – SPb.: Pyter, 2008. – 448 s.
- Fylosofyia: Entsyklopedycheskyi and. : and redaktsyei A. A. Yvyna. — Moskva : Hardaryky, 2004. – 1072 s.
- Filosofskyi slovnyk / za and. V.I. Shynkaruka. – Kyiv : Holovna redaktsiia URE, 1973. – 600 s.
- Fokyna V.N. Formyrovanye ynnovatsyonnoi kultury prepodavatel'ia vuza: sotsyolohycheskyi aspekt upravleniia : avtoref. and. ... and.. Nauk; Sotsyolohycheskye nauky: 22.00.08 /V.N. Fokyna; Sovrem. Humanyt. Yn-t. – Moskva, 2001. – 21 s.
- Shumpeter Y. Teoryi ekonomycheskoho rozvytyia / Y Shumpeter; per. S nem. V.S. Avtonomova. – Moskva: Prohress, 1982. – 456 s.

SHEVCHUK M.

Nizhyn Gogol State University, Ukraine

THE MANAGEMENT OF THE PROCESS OF INNOVATIVE CULTURE FORMATION OF FUTURE PRIMARY SCHOOL TEACHER: THE THEORETICAL ASPECTS

The article deals with the problem of the preparation of a primary school teacher as the founder of educational innovations, professionally prepared for a productive creative response to the challenges of a globalized world. The formation of the innovative culture of future primary school teachers of a comprehensive school is a precondition for improving the educational environment of junior pupils and promotes the development of their personality. The author believes that the effectiveness of the formation of an innovative culture of future teachers, who will work with pupils of junior school age, depends on the management. The article provides theoretical analysis of the definitions of «culture», «innovation», «management». The result of the theoretical study of encyclopedic-linguistic interpretations and interpretations of the above-mentioned terms by various scholars is the definition of the concepts of «innovative culture of the teacher», «the formation of the innovative culture of the primary school teacher». The author shows that under the conditions of permanent changes of modern education, the controlled formation of the innovative culture of future primary school teachers serves a specially organized management process, which involves the achievement of positive changes in the managed object due to purposeful rational volitional actions. In this case, the role of managing the process of formation of the innovative culture of primary school future teachers in the conditions of educational transformations and new methods in the preparation of a competitive specialist in the field of education is increasing. The main conclusion of the article is the formulation of the definition, which reveals the essence of the concept of «management of the process of innovative culture formation of future primary school teacher».

Key words: culture, innovation, management, teacher's innovative culture, formation of an innovative culture of the primary school teacher, management of the process of innovative culture formation of future primary school teacher.

Стаття надійшла до редакції 14.03. 2018 р.